

STYXUS

2

ROČNÍK 2 / 2008

BULLETIN ČESKÉ SURREALISTICKÉ SKUPINY STIR UP — BULLETIN DU GROUPE SURREALISTE TCHEQUE STIR UP

STRUKTURÁLNÍ ANALÝZA ▶ EVOKACE ▶ IMAGINACE ▶ SVOBODA ▶ POEZIE ▶ AUTOMATISMUS ▶ SURREALISTICKÁ SYNTÉZA

Zdeněk Piža – Podzimní voyeur

STYXUS 2 / 2008

Bulletin české surrealistické skupiny Stir Up
Bulletin du groupe surréaliste tchèque Stir Up

Redakční rada:

Arnošt Budík, Václav Pajurek, Josef Bubeník

Layout: Josef Bubeník

Vydává: Surrealistická skupina Stir Up
v nakladatelství Amaprint

Tisk: Amaprint Třebíč

Dotazy o získání tohoto či dalších čísel
bulletinu Styxus, jakož i vaše příspěvky
a reakce na danou problematiku
pište na adresu:

stirup@email.cz

Další informace o skupině a jejich aktivitách
můžete rovněž sledovat na:

www.stir-up.net

Na titulní straně tohoto čísla:

Arnošt Budík: kolaž 1999

OBSAH:

Kolektivní prohlášení skupiny Stir Up	2
Rozdělování ohně / Arnošt Budík	4
Surrealismus jako hnutí hledající a nalézající zdůvodnění bytí člověka / Jan Wolf	5
Obrácený pohled mezinárodní výstava soudobého surrealismu / Josef Bubeník	6
Edouard Jaguer / Arnošt Budík	8
Voyez un peu. Napnutá jako život. Nahnutá rovina života / Vladimír Kubiček	10
Srážka / Pavel Řezníček	11
Recenze knihy A. B. Revela „Revoluční koncepce A. Andrejeva“ / Arnošt Budík	12
Énergie / Václav Pajurek	13
Memento mon / Václav Pajurek	14
Magnetické dotyky (výstava automatických malb jhoamerických surrealistů a jejich přátel) / Arnošt Budík	15
Mladata / Gilles Petitclerc	16
Poezie / Václav Pajurek	17

TABLE:

La déclaration collective du groupe Stir Up	2
Allumer les incendies / Arnošt Budík	4
Le surréalisme qui cherche et trouve la condition humaine / Jan Wolf	5
Renvers du regard l'exposition internationale du surréalisme actuel / Josef Bubeník	6
Edouard Jaguer / Arnošt Budík	8
Voyez un peu. Tendue comme la vie. Le plan incliné de la vie. / Vladimír Kubiček	10
La collision / Pavel Řezníček	11
Le compte-rendu du livre „La conception révolutionnaire d'A. Andrejev“ / Arnošt Budík	12
L'énergie / Václav Pajurek	13
Memento mon / Václav Pajurek	14
Les touches magnétiques (l'exposition des automatistes sud-américains et leurs amis) / Arnošt Budík	15
Les jeunes / Gilles Petitclerc	16
La poésie / Václav Pajurek	17

Josef Kremláček – Úsvit, 2002

Bílé jaro – výstava Jana Wolfa / Arnošt Budík	18	Le printemps blanc – l'exposition de Jan Wolf / Arnošt Budík	18
Bílé jaro – výstava Vladimíra Kubička / Václav Pajurek	19	Le printemps blanc – l'exposition de Vladimír Kubíček / Václav Pajurek	19
Nad obrazy Josefa Kremláčka / Arnošt Budík	20	Sur les oeuvres de J. Kremláček / Arnošt Budík	20
Retrospektiva – výstava Josefa Kremláčka / Jan Dočekal	21	Retrospective – l'exposition de Josef Kremláček / Jan Dočekal	21
Černé světlo – výstava Lubomíra Kerndla / Václav Pajurek, Arnošt Budík	22	La lumière noire – l'exposition de Lubomír Kerndl / Václav Pajurek, Arnošt Budík	22
Pocta k sedmdesátinám A. Budíka / Miguel de Carvalho	24	Hommage à A. Budík / Miguel de Carvalho	24
Pohřbívání neznámé sochy, Dračí milování / Vladimír Kubiček	25	L'enterrement d'une statue inconnue, L'amour de dragon / Vladimír Kubíček	25
Linda Filipová a její Věže snů / Arnošt Budík	26	Linda Filipová et ses Tours de rêves / Arnošt Budík	26
Artlab 2008 / Josef Bubeník, Jan Wolf	28	Artlab 2008 / Josef Bubeník, Jan Wolf	28
Tvorba Zdenka Pízi / Václav Pajurek	30	L'oeuvre de Zdeněk Píža / Václav Pajurek	30
Cesta k otevřené kompozici dokořán – Josef Bubeník / Jan Pavlíček	31	La chemin chez la composition ouverte – Josef Bubeník / Jan Pavlíček	31
Ohlédnutí / anketa členů skupiny Lacoste	32	Le retrouviseur / anketa des membres du groupe Lacoste	32
Pár poznámek ke Zdenku Cibulkovi / Arnošt Budík	34	Quelques notes à Zdeněk Cibulka / Arnošt Budík	34
Události	35	Les événements	35

KOLEKTIVNÍ PROHLÁŠENÍ SKUPINY STIR UP

(z konce 90. let XX. století)

Když dnes, na konci 20. století, pozorujeme a analyzujeme jeho vývoj v oblastech kultury, umění a filozofie, musíme si přiznat, že přes všechna alarmující a negativní tvrzení těch nejruznějších ideologů to jedinečné dobrodružství ducha – surrealismus – zůstává v tomto století vetknut jako nepřetržitá červená nit. To je také důkazem toho, že rozhodně nepatří minulosti, že je stále živý a podnětný. Jak jeho minulost, tak i celá jeho historie objektivně ukazují, že za celou svoji nepřetržitou existenci inspiroval řadu děl těch nejvýznamnějších básníků a umělců a že jeho vliv byl a stále ještě je v mnohých doménách podnětný a trvalý.

Surrealismus, k jehož základním principům se hlásíme, je založen na schopnosti permanentní revolty a nezlovně vůli tuto revoltu zaměřit tak, aby přispěla k přeměně tohoto rozporyplného světa, ve kterém žijeme.

Revoluce, které jsme se nedávno zúčastnili a která ve jménu demokracie zničila předcházející totalitní režim jedné zkorumpované politické strany, se doposud spokojila jen s politickou a ekonomickou přeměnou. Tím, že odstranila jen ty nejkřiklavější a dávno už neplatné a všemi nepřijatelné principy, uprázdnila místo jakémusi porevolučnímu konformismu, který používá předem daná teoretická schemata, aniž dbá o vývoj skutečných potřeb společnosti. I přes velký pokrok ve smyslu restaurace základních lidských práv, tento nový společenský systém obsahuje souhrn institucí, zákonů, principů a idejí, se kterými se ve velké míře nemůžeme ztotožnit. Často totiž oddělují člověka od jeho pravé podstaty, zabráňují mu v nezávislých individuálních rozhod-

nutích, přispívají k jeho osobní i společenské rezignaci. Surrealismus je jedním z možných intelektuálních proudů, který velmi citlivě na toto reaguje, a to proto, že již od svého vzniku bojuje proti všemu, co člověka omezuje v jeho přirozených dimenzích.

Je třeba si zde připomínat všechny jeho fundamentální zásady, které dnes jsou i našimi? Zmírníme se alespoň o některých, jež jsou stále aktuální a které považujeme za ty nejdůležitější.

Surrealismus se zásadně staví proti nadřazování vědomého nad nevědomým. Takovéto pojetí totiž způsobuje záměrnou degradaci nejen snu, ale celé lidské imaginace ve prospěch skutečnosti vnímané materiálními prostředky. Staví se proti racionalismu, který se pokouší vyloučit veškerou intelektuální činnost, jenž uniká kontrole rozumu, a rovněž proti formální logice, která si vynucuje absurdní volbu mezi objektivním a subjektivním, mezi vnitřním a vnějším světem, mezi jedincem a společností. Součástí základních principů surrealismu je i odpor proti represí sexualitě a lásky, odpor proti náboženství, které zneužívá lehkověrnosti člověka, aby ho podřídil domnělému Bohu, a tím tak omezil jeho svobodu jednání. A v neposlední řadě se staví proti zúžené myšlence vlasti, jenž předpokládá nadvládu jednoho národa nad druhým a která často byla i jednou z příčin vedoucích k dobovacím válkám.

Všechnen tento zápas je i našim a pokusíme se ho všemi prostředky rozvíjet v našem každodenním životě. Ve jménu svobodného myšlení uplatníme pronikavou sílu

černého humoru, lyrismu, zrcadlení erotismus jejich vzájemnými syntézami.

V oblasti umělecké tvorby jsme si dobře vědomi toho, že podřizování politickým direktivám je opravdovou překážkou k jakékoli hodnotné tvorbě. Musíme zde otevřeně odsoudit stav, kdy literatura a umění mechanicky reprodukovaly povely a příkazy politiků. Proto také odmítáme jakoukoli myšlenku angažovaného umění, které v minulosti vyrobilo tolik prázdných a banálních děl.

André Breton založil surrealismus na principu psychického automatismu. Odtud také pocházejí četné surrealistické experimentace v oblasti automatických textů a automatických kreseb, ve výkladu snů, ve hrách, kam vstupuje objektivní náhoda jen proto, aby podryla princip kauzality. Tento psychický automatismus však pro nás není dogmatem, ale je každým z nás přijímán podle svého vlastního vnitřního založení, a tím nejenže nic neztrácí na své síle a dosahu, ale právě naopak – udržuje svoji tvůrčí potenci a svoji ryzí autentičnost. Psychický automatismus proto také nevylučuje vědomou stránku tvorby, jen ruší kdysi nepřekonatelnou přehradu mezi vědomým a nevědomým. Proto se také surrealismus opírá z velké části o Freuda a ukazuje na sílu lásky a základní

úlohu sexuality v lidském životě. Psychický automatismus může v uměleckém díle také tvořit jen jednu jeho část. Nikoli snad z obavy z jednotvárnosti, ale proto, že jeho lyrický náboj a niterná posedlost se přímo dotýkají zázračna a v konfrontaci či v přítomnosti vědomé části tak nechá zazářit ohňostroji invence a originality. Síře a smysl psychického automatismu jsou nekonečné, může si třeba místo svých vlastních forem vypůjčit z reálného světa jeho symboly, a tím je podřítit mechanismu snu. Tak se také nejlépe může odhalit symbolika objektů, které vstupují do díla, kde budou autorem použity podle zákona o objektivní náhodě a kde se tak autor stane strůjcem takových setkání, kde – například ve výtvarném umění – i ready-made najdou svá oprávněná uplatnění.

Surrealismus, který nikdy nepředpokládal, že by vlastnil absolutní pravdu, pro nás není ani školou, filosofií, naukou či dogmatem, ale životním postojem k realitě. Jeho základní principy jsou každodenně konfrontovány s touto realitou, s životem, s vývojem společnosti a s pokrokem v lidském vědomí. Sám se však stále rozvíjí na stále stejné třípólové základně, kterou tvoří Lásky, Poezie a Svoboda. Jsou to tyto tři hodnoty, které dávají smysl našemu životu, a tím také celé naší existenci.

Václav Pajurek – Tajemství výmluvnosti

La Révolution que nous avons vécu il y a quelques années s'est contenté jusqu'à présent de la transformation politique et économique. Avec son effort infatigable de supprimer entièrement des principes inacceptables et obsolètes, détestés par toute la population depuis très longtemps, elle a fait place à un certain conformisme post-révolutionnaire qui utilise des schèmes théoriques tout faits sans se soucier de l'évolution des besoins réels de la société. Même malgré un grand progrès dans le domaine de la restauration des droits élémentaires de

l'homme, ce nouveau système social contient un ensemble des institutions, des lois et des principes avec lesquels nous ne pouvons pas nous identifier. Il sépare souvent l'homme de sa propre substance, il l'empêche de prendre ses décisions individuelles indépendantes ce que le pousse quelquefois vers la résignation sociale. Le surréalisme est un des courants intellectuels possibles qui en réagit très sensiblement parce que depuis ses origines il lutte contre tout ce que limite l'homme dans ses dimensions naturelles.

Josef Bubeník – Hořící katedrála. 1988

„Lyrismus je rozvinutí protestu.“

A. Breton, P. Eluard

ROZDĚLÁVÁNÍ OHŇŮ

Surrealismus je individuální permanentní vzpoura, která se projevuje těmi nejrůznějšími způsoby. Již více než osm desítek let svým neustálým rozvojem kritického myšlení se surrealismus pokouší odstranit ze života vše, co jej omezuje v jeho lidské dimenzi, především úporný tlak na psychiku, jimiž se současná společnost pokouší potlačit základní tvůrčí síly člověka. Jedním z mnoha způsobů, jak se dá proti této nepřijatelné skutečnosti bojovat, je využít síly protestu. I když ten nemůže být sám o sobě výslednicí, přesto je zviditelněným prostředkem a zároveň základem k přerůstání v uvědomělou akci.

Surrealismus po dobu své existence nejen protestoval proti mrzačení lidské psychiky, proti sociálním křivdám a útlaku, politické a náboženské zaslepenosti – ale snažil se svoje akce vždy usměrnit takovým způsobem, aby se staly co nejúčinnějšími. Protest je prvním krokem k odmítnutí dané situace, jeho jiskra však zapálí požáry, které budou hořet, pokud lidská naděje v lepší svět bude existovat.

Arnošt Budík

Jan Wolf – Dialog, 1993

SURREALISMUS JAKO Hnutí HLEDAJÍCÍ A NALÉZAJÍCÍ ZDŮVODNĚNÍ BYTÍ ČLOVĚKA

Nejhodnotnější lidskou existencí je poznávání, nejbídnější je pak přežívání. Poznávání může být jen subjektivní, jen takové umí být nějak objektivním a tedy přínosným obecně. Poznávání je aktivitou, tedy výsledkem je artefakt, který nemusí být nutně jen hmotný. Poznávací aktivita realizuje slast v každém směru a neomezeným množstvím způsobů. Je nejcennější prací a jako taková zdůvodňuje lidskou existenci. Umění, které ve svých vrcholných projevech po smyslu bytí pátrá, svými výsledky rozšiřuje lidské poznání nezastupitelným způsobem a se závažnými důsledky jak pro jedince-tvůrce, tak pro společenství. Službou může být jen navenek, ale vždy zůstává záznamem poznávací práce a je tak i přínosem vývoji člověka v procesu všeovládajícího pohybu k budoucnosti (smrt tvůrce a zánik díla, to má jen omezenou působnost, neboť jednou získaná informace se v různých formách zachovává pro okolí v přiměřené síle dále). Vývoj lidského druhu, jak rozpoznala věda, přináší množství dokladů evolučního procesu, jímž z někdejšího oportunního primáta se vyvinul člověk dnešního typu, dosvědčuje vznik představivosti (a snění), která každou poznávací aktivitu nutně předchází v podobě chtění a ve stabilizované podobě se projevuje jako touha. Realizovaná touha, tzn. aktivitou-prací, je slastí, tzn. přímou realizací jedince-tvůrce. Slast, realizace, štěstí – to je snad zdůvodněním bytí člověka.

Jan Wolf

Dagmar Mohylová, 2002

OBRÁCENÝ POHLED

mezinárodní výstava soudobého surrealismu – Coimbra 2008

3. května – 28. června 2008 / Casa Municipal da Cultura / Galeria Pinho Dinis - Edifício Chiado / COIMBRA - PORTUGAL

Od 3. května do 28. června letošního roku se uskutečnila v portugalské Coimbre mezinárodní výstava soudobého surrealismu. Bylo na ní přítomno téměř 130 účastníků z celého světa. Součástí vernisáže byla provedena kolektivní monumentální malba několika zúčastněných.

V dnešním mediálním pojmosloví, které je dokonce někdy považováno za ucelený názor, bývá pojem surrealismu ztotožňován s dnes již klasickou literaturou a s obrazovými a filmovými díly z 1. poloviny XX. století, v předních galeriích se mu věnují pompézní výstavy a bývá podrobován neuměleckým vhlédům rádobyodborníků z nejrůznějších týdeníků, aby tak počte-níčko o něm zpříjemnilo kafičkovou pauzu mezi dvěma telenovelami.

Je skutečností, že existuje kontinuální propojení s hnutím dvacátých a třicátých let do doby poválečné, že vývoj let 60. dává za pravdu manifestům skupin i názorům jednotlivých představitelů té doby, a nakonec i tzv. 3. vlna surrealistického hnutí, jež nabyla intenzity v 90. letech, v ničem nepozbývá aktuálního apelu proti negativním, maloměšťáckým a nehybným názorům. I dnes, jako v oněch dvacátých letech je nutná potřeba jasných nedogmatických postojů a vizí, nesouhlas s útlakem a omezováním těžko nabytých svobod, s konformismem, který, tváře se jako pozitivní světonázor, odkapává z projevů politiků, vykukuje na vás z pod rolky ve smetanové omáčce a kyne na vás při vylepšování interiéru či udržení správné linie.

A právě boj s konformismem tohoto typu, dává soudobému surrealismu sílu další existence, to dává smysl výstavám, jaká proběhla v létě v portugalské Coimbre. A byť se takovými výstavám oklikou vyhýbají kupčiči s uměním a s chomoutem bulvárních pisálků (vždyť všichni vystavující jsou zatraceně živí, tedy peněžně nezhodnocení, a proto i širší veřejnosti neznámí) padají zde přesto rekordy: v evokativním myšlení, ve fantazijních představách a v imaginativním spojení podvědomých myšlenkových operací.

K výstavě byl vydán obsáhlý barevný katalog v redakční a grafické úpravě hlavního organizátora celé akce Miguela de Carvalha. Katalog obsahuje 120 stran textů a reprodukcí všech vystavujících.

Této výstavě předcházela jiná, tentokrát týkající se pouze skupiny Stir Up na podzim roku 2006. Byla umístěná v Geologickém muzeu Coimberské university pod názvem O acaso objectivo (Hasard objectiv, Zázračné náhody). I k této výstavě byl vydán obšírný katalog se šedesáti barevnými reprodukcemi s textem v portugalské, češtině a francouzštině. Obsahoval i m.j. přehled vývoje českého surrealismu. I tuto výstavu organizoval Miguel de Carvalho, jenž byl také hlavním redaktorem katalogu. *Josef Bubeník*

Pohled do expozice výstavy

Pozvánka (přední a zadní strana)

Miguel de Carvalho ukazuje katalog

Kolektivní automatická malba několika několika přítomných výtvarníků při zahajování výstavy

Účastníci výstavy:

Aldo ALCOTA – Chile, Fernando ARRABAL – Francie, Sara ÁVILA – Brazílie, Michel BACHELET – Francie, Jean Cristophe BELOTTI – Francie, Cristián Arreguí BERGER – Chile, António BENEYTO – Španělsko, Jan BERVOETS – Holandsko, Dave BOBORSKE – Holandsko, Anny BONNIN – Francie, Marcelo BORDESE – Argentina, Eric BRAGG – USA, Giordano BRUNO – Španělsko, Josef BUBENÍK – Česká republika, Arnost BUDIK – Belgie, Thom BURNS – USA, Willem den BROEDER – Holandsko, Jorge CAMACHO – Kuba, CAPA (Collective Automatic Painting Amsterdam) – Holandsko, Miguel de CARVALHO – Portugalsko, Maninha CAVALCANTI – Brazílie, Florent CHOPIN – Francie, Zdeněk CIBULKA – Česká republika, Miguel CORRALES – Španělsko, Laura CORSIGLIA – USA, David COULTER – USA, Gilles DESROZIER – Francie, Jan DOČEKAL – Česká republika, Guy DUCORNET – Francie, Rikki DUCORNET – USA, Lou DUBOIS – Francie, Gerard DUROZOI – Francie, Jan Schlechter DUVALL – Indonésie, Linda FILIPOVÁ – Česká republika, Alfredo FERNANDES – Francie, Fredy FLORES-KNISTOFF (CAPA) – Chile, Kathleen FOX – Velká Británie, Joel GAYRAUD (GPMS) – Francie, Amirah GAZEL – Kostarika, Jan GILIAM – Holandsko, Guy GIRARD – Francie, Hervé GIRARDIN – Francie, Paul GOODMAN (CAPA) – Kanada, Eurico GONÇALVES – Portugalsko, Pnina GRANIRER – Kanada, Allan GRAUBARD – USA, GPMS (Groupe Paris Mouvement Surrealism) – Francie, Martin GUDERNA – Kanada, Estela GUEDES – Portugalsko, Beatriz HAUSNER – Kanada, Daniel HANEQUAND – Kanada, Raúl HENAO – Kolumbie, Rodrigo HERNANDEZ – Chile, Miguel Ángel HUERTA – Chile, Patrick HOURIHAN (SLAG) – Velká Británie, Alex JANUARIO – Brazílie, Alfredo LUZ – Portugalsko, Lubomir KERNDL – Česká republika, Jorge KLEIMAN – Chile, Gerrit KOMRIJ – Holandsko, Gabriela KOPCOVÁ – Česká republika, Greda van KRANS (CAPA) – Holandsko, Josef KREMLÁČEK – Česká republika, Vladimír KUBÍČEK – Česká republika, Jorge Leal LABRIN – Chile, Enrique LECHUGA – Mexico, Louis Th. LEHMANN – Holandsko, Paulo LEITE (GSSP) – Brazílie, Fernando LEMOS – Brazílie, Sérgio LIMA – Brazílie, Rik LINA – Holandsko, Miguel LOHLE – Argentina, Michael LOWY – Francie, Maria R. MARQUES (GSSP) – Brazílie, Carlos MARTINS – Portugalsko, Marie D. MASSONI (GPMS) – Francie, Pedro MEDEIROS – Portugalsko, Pastor de MOYA – Dominikánská republika, Deusdedit MORAIS – Brazílie, Rodrigo MOTA (GSSP) – Brazílie, Iñaki MUÑOZ – Chile, Luísa NOGUEIRA – Portugalsko, Virgíle NOVARINA – Francie, Václav PAJUREK – Česká republika, Nelson de PAULA – Brazílie, Jean Pierre PARAGGIO – Francie, Gordon PAYNE – Kanada, Dominique PAUL (GPMS) – Francie, Seixas PEIXOTO – Portugalsko, Raul PEREZ – Portugalsko, Heloisa PESSOA (GSSP) – Brazílie, Alain Pierre PILLET – Švýcarsko, Zdeněk PIŽA – Česká republika, Roberto PIVA – Brazílie, Alejandro PUGA – Argentina, Jorge Valdeř RAMOS – Kuba, João RASTEIRO – Portugalsko, Jorg REMÉ – Holandsko, Pavel ŘEZNÍČEK – Česká republika, Santiago RIBEIRO – Portugalsko, Fátima ROQUE (GSSP) – Brazílie, Franklin ROSEMONT – USA, Penélope ROSEMONT – USA, Romuald ROUDIER – Francie, Ody SABAN – Francie, Zuca SALDANHA – Německo, Enrique de SANTIAGO – Chile, Anasor ed SEAROM – Brazílie, Carlos SEDILLE – Chile, Carlos SILVA – Portugalsko, Gregg SIMPSON – Kanada, SLAG (Surrealist London Action Group) – Velká Británie, Renato SOUSA – Brazílie, Dan STANCIU – Rumunsko, Virginia TENTINDO – Argentina, Machtelo TEEKENS (CAPA) – Holandsko, Martin TRIPPETT – Velká Británie, Juan Carlos VALERA – Španělsko, Laurens VANCREVEL – Holandsko, Rodrigo VERDUGO – Chile, Sasha VLAD – USA, Ondřej VOREL – Česká republika, Her de VRIES – Holandsko, Susana WALD – Mexico, John W. WELSON – Velká Británie, Cláudio WILLER – Brazílie, Jan WOLF – Česká republika, Roberto YAÑEZ – Chile, Konrad ZELLER – Brazílie, Ludwig ZELLER – Mexico, Michele ZIMBACCA (PMS) – Francie.

EDOUARD JAGUER

(1924 – 2006)

Psát o Edouardu Jagerovi je téměř tak obtížné jako psát o velkém poválečném avantgardním umění! Silné osobnosti, jakou Jaguer bezesporu je, určují směr generacím a přinášejí s sebou nejen ustanovující programy, ale ovlivňují tvorbu umělců do takové míry, že jejich přínos zůstává základem kolektivního vědomí a umělecké výbojnosti vůbec.

U Jaguera se spojují dvě aktivity nebývalých rozměrů. Jako teoretik, publicista a objevitel často těch nejsilnějších uměleckých osobností současnosti, jeho vlastní výtvarná a básnická tvorba zůstávala záměrně v pozadí. Příslavný Jaguerův organizační talent jakoby neměl čas či chuť dát do popředí i tuto druhou stránku, jež se rozvíjela na opačném pólu jeho proslulé, až encyklopedické vzdělanosti.

Tato druhá aktivita se během času rozvíjela a narůstala takovou měrou, že přerostla úzký rámeček diskretního soukromí a začala se stále častěji objevovat v nejrůznějších publikacích a časopisech.

Teoretický ani umělecký vývoj nebyl nikterak přímočarý. Od členství v několika surrealistických skupinách až po aktivity ve skupině COBRA a založením hnutí PHASES, kterému zůstal věrný až do konce svého života. Roku 1953 vyšlo první číslo jeho časopisu s podtitulem „Sešity o výzkumu poezie a avantgardního umění. Podle něj se však nedá mluvit o linii PHASES, protože ta je jen hladinou, která obklopuje a deformuje.

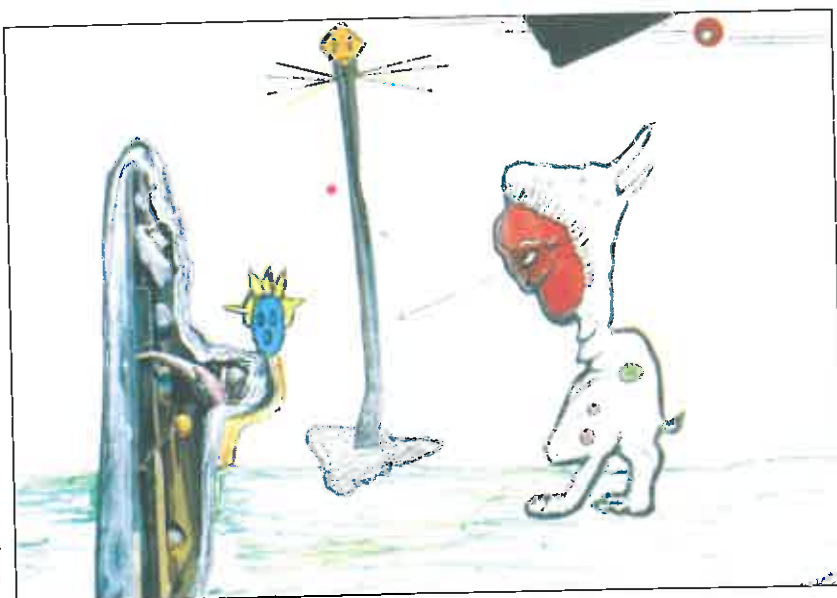
Jeho zásluhou se objevili na mezinárodní scéně pozapomínaní autoři, a také surrealisté z Bretonova okruhu! Hnutí PHASES totiž nebylo nikdy marginální oproti Bretonově skupině, šlo jen poněkud odlišnými cestami ke

stejnému cíli. Jaguerovy práce, ať jejich míra abstrakce je jakákoli, nejsou poznamenány surrealismem, jsou surrealistické! Jeho všestranné znalosti moderního umění mu pomohly se vystříhat všeho, co pokládal za odvozené nebo přímo nasáklé abstraktními manýrami svých současníků. Nejlépe je to vidět na jeho kresbách, jejichž spontaneita a uvolnění rozvíjí řady asociací, které se dostávají do přímé konfrontace mezi fantazijním a ryze abstraktním řešením. Zde jsme opět zcela na poli surrealismu, kde Jaguer vytváří ty nejpozoruhodnější kreace.

Celou svoji tvorbu Jaguer definuje jako kresby dětství, rozhodně však ne jako kresby dětské. „Dětství pro mne stále pokračuje, není to stav, je to hledání a vůle.“ Tento jeho názor se shoduje s André Bretonem, podle něhož duch dětství je schopen odolávat času a ztrátě ideálů. Česká veřejnost měla jedinečnou možnost seznámit se s tvůrcem, který mimo své intelektuální aktivity se dokázal oprostít od všeho, co by potlačovalo jeho imaginativní schopnosti a vedlo k nekritickému přijímání principů vývoje moderního umění posledních několika desetiletí.

Výstavy Edouarda Jaguera proběhly v letech 2002-2003 v galerii Malovaný dům v Třebíči, v Oblastní galerii Vysočiny v Jihlavě, v galerii Foyer Divadla Husa na provázku v Brně a v Muzeu Prostějovska v Prostějově.

Arnošt Budík

CENTRUM EXPERIMENTÁLNÍHO DIVADLA
GALERIE FOYER
DIVADLO HUSA NA PROVÁZKU
DŮM PÁNŮ Z FANALU, ZELNÝ TRH 9, BRNO

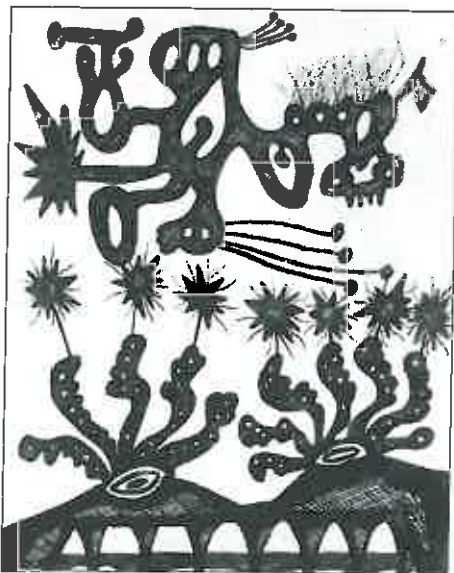
EDOUARD
JAGUER

Výběr z díla (Paříž – Francie)

1. 4. – 27. 4. 2003

Vernisáž 1. 4. v 17 hodin. K životu a dílu významného francouzského surrealisty – zakladatele hnutí PHASES promluví PhDr. Václav Pajurek.

Plakát z Jaguerovy brněnské výstavy

Edouard Jaguer se narodil v roce 1924 v Paříži, kde žil až do své smrti. Již v roce 1937 objevuje surrealismus a abstraktní umění, o dva roky později realizuje svoje první kresby a básně. Roku 1943, kdy neměl ještě ani dvacet let, vstupuje do ilegální surrealistické skupiny „La Main á Plume“ (Ruka s perem), kde publikoval své první básně. Tato skupina, ve které byli i surrealisté z okruhu Bretona, jako H. Pastoureau,

Edouard Jaguer

Chez Jaguer, il y a deux activités qui s'influencent mutuellement sans se toucher vraiment. Comme théoricien, critique d'art et découvreur des artistes actuels les plus marquants, il les aidait à établir les premiers contacts avec le public dans sa revue PHASES au détriment de ses propres créations poétiques et plastiques, en les laissant discrètement à l'arrière-plan. Son talent d'organisateur et toutes ses activités les plus diverses donnaient l'impression qu'il n'avait pas d'envie de mettre en avant sa propre activité artistique, se contentant seulement de la développer dans l'ombre de ses activités intellectuelles.

J. Hérold nebo V. Brauner, vytvářela ve stísněných poměrech okupované Francie určitou kontinuitu se surrealismem André Bretona, který v této době byl v americké emigraci. Po roce 1945 se věnuje lyrické abstrakci a roku 1948 se stává francouzským redaktorem mezinárodní revue „COBRA“. Roku 1952 zakládá revue „PHASES“, která vytvořila platformu hnutí stejného jména. O něco později se zúčastňuje mezinárodního surrealistického hnutí a od roku 1959 spolupracuje s Bretonem a Duchampem na organizaci několika důležitých surrealistických výstav.

Son évolution théorique et artistique a pris parfois les directions détournées. Membre de plusieurs groupes surréalistes, puis de COBRA et enfin la fondation du mouvement PHASES. En 1953 est sorti le premier numéro de sa revue Phases qu'il présentait toujours comme „des cahiers de recherches sur l'art et la poésie d'avant-garde“. Il ajoutait souvent qu'on ne peut pas parler d'une „ligne“ PHASES parce que PHASES n'était qu'une surface enveloppante et déformable.

Od roku 1945 publikuje četné teoretické eseje a básnické sbírky zasvěcené surrealismu, je autorem monografie o surrealistické fotografii „Les Mysteres de la chambre noir“ z roku 1983. Svá výtvarná díla vystavuje samostatně i jako účastník kolektivních výstav, například výstavy v Marseille roku 1985 „La planete affolée“, „I Surrealisti“ v Miláně roku 1989, „Le poete comme artiste“ v Las Palmas 1992.

Le mouvement PHASES n'était jamais marginal par rapport au mouvement de Breton. Il s'agissait seulement de chemin un peu différent mais qui aboutissait au même but.

Les oeuvres plastiques quelque soit leur degré d'abstraction, ne sont pas seulement mappées par le surréalisme, elles sont surréalistes. Leur auteur a su éviter tous les clichés grâce à ses connaissances encyclopédiques de l'art moderne qui l'ont aidé à contourner tout ce qu'il considèrerait comme dérivé ou directement imprégné par le maniérisme abstrait de ses contemporains. On peut très bien remarquer sur ses dessins dont la spontanéité et le détachement déploient une série d'association qui entrent dans confrontation directe entre les solutions fantastiques et abstraites. Ici on est à nouveau sur les positions surréalistes où Jaguer crée ses oeuvres les plus intéressantes.

Jaguer définit sa propre création comme dessins d'enfance (et non d'enfant). „L'enfance pour moi continue, ce n'est pas un état, c'est une recherche et une volonté.“ Cet avis concorde avec celui de Breton qui affirme que l'esprit d'enfance est capable de résister à la perte des idéaux.

Dans les années 2002-2003 le public tchèque avait la possibilité de rencontrer son oeuvre dans plusieurs villes tchèque, notamment à Třebíč, Jihlava, Brno et Prostějov.

Arnost Budik

Edouard Jaguer
Mic mac sayuète, 1943

VLADIMÍR KUBÍČEK VOYEZ UN PEU

Vidím zamženým zrakem
stín vyschlé řeky
balancující na vrcholku kostelní věže
velmi rychle rotující
kolem městečka na smaragdové desce
a pomalu se potápějící do zpěněného mléka.

NAPNUTÁ JAKO ŽIVOT

Problému svitu napomáhá
práskání biče
k ještě zkostnatělejšímu kdákání
nad potrhanou pavučinou
obtěžkanou ranní rosou

NAHNUTÁ ROVINA ŽIVOTA

Pán nad rozkoší se líně obrací
z levoboku na pravobok
aby zrovna vylihnuté podsvinče
nemohlo namodrale fluoreskovat
a naopak svobodně mohlo zavlažovat
předem vykopaný hrob
na hranici
mezi závislostí a vilností

Vladimír Kubíček – Oči

PAVEL ŘEZNÍČEK SRÁŽKA

V lese jsou ukryté klavíry
andělé
a Arafat
Popeláři se vyhýbají lesům
není tam popel ani aspirin
aspirace na místa krav s deštníky.
Jsou jim vzdáleny jako krev a pětníky
a vraždy vlaků jsou jako vraždy opic
Básník Bořivoj Kopic
neměl rád přihřáté
Jeho semeno na vaše hlavy!
A moje krev na plotu v hotelu International
Asi v těch místech, kde se srazil Arafat s mlíkem.

*Zdeněk Piža
Vertikála štěstí*

RECENZE KNIHY A. B. REVELA „REVOLUČNÍ KONCEPCE A. ANDREJEVA“

(*Les conceptions révolutionnaires d'A. Andrejev chystá nakladatelství REVERBERES, Paříž-Brusel*)
O autorský překlad si zažádal Arnošt Budík.

Nastala doba, kdy všechny anarchistické a avantgardní tendence byly překonány. Všechny ideje se rozpadly jako domky z karet. Vše se slilo v jednu bezbřehou a vyčerpávající ideologii, která vlastně ani ideologií nebyla – nedovedla podchytit žádný zájem a společnost, která této době předcházela a která kladla ekonomické parametry na nejvyšší piedestal, zmizela kdesi uprostřed střetů nejrůznějších zájmů, kde převládla snaha o nic se nesnažit a žít ze dne na den.

Továrny přestávaly pracovat, protože nikdo o práci v nich neměl zájem, pole a sady přestávaly existovat zrovna jako celý mezinárodní finanční systém. Jen několika silným jedincům se podařilo vyčlenit z tohoto kolotoče absolutních bankrotů jakési územní samosprávy, kde se střetávaly ty nejrůznější zájmy, ale kde také fungoval alespoň náznak jakési administrativy. Všem šlo o přežití a na území bývalého Ruska tak vznikl jakýsi pohrobek marxisticko-leninské ideologie, kde tajná policie a zbytky, či potomci sovětské nomenklatury se snažili o návrat k letům kdysi tak obávané síly.

Ožebračené obyvatelstvo se v degradované společnosti již jen těžko orientovalo. Ivan Ivanov, jehož kariéra začala vlastně jeho dědečkem, se dostal do nejvyššího ekonomického výboru a ocitl se před nesnadným úkolem – co dělat, aby zachránil alespoň část obyvatelstva před jistou smrtí hladem. Potraviny, elektřina a jiné zdroje zabezpečující alespoň základní potřeby člověka, však nebyly zdaleka v takovém množství, aby zabezpečily alespoň polovinu populace.

Jeho švagr Alexej Andrejev, prezident státní vědecké Akademie (která se v současné době skládala ze třech vrátných, účetního, čtyř sekretářek a asi deseti laborantů), byl jediným funkcionářem, který získal vysokoškolské vzdělání mimo zemi. Navštěvoval univerzity v Monaku, Japonsku a v Šanghajske komunisticko-revoluční republice. Specializoval se na embryologii, historii a vývojovou biologii. Pokusy se zvířaty mu neimponovaly, protože měl k ruce nepřeberné množství trestanců a odsouzenců k smrti. Stačilo si jen vybrat. Jeho zájem se brzy upřel na pokusy se ženami a netrvalo dlouho a našel metodu, jak urychlit těhotenství o polovinu a jak v tempu narozená „lidská mláďata“ (pojmu „děti“ se vyhýbal, zdál se mu příliš sentimentální) bylo možno pomocí dost jednoduchých toxikologických metod urychlit jejich tělesný růst takovou měrou, že po měsících tato mláďata dosahovala průměrné váhy asi šedesáti kilo, aniž se to dotklo jejich duševního vývoje. Tato šedesatikilová mláďata měla často vlivem zkráceného těhotenství inteligenci ještě o mnoho zaostalejší. Pak stačilo jen několik zkoušek, které vykonal Robert Nowak, známý odborník, autor mnoha publikací o francouzské gastronomii a šéfkuchař posledního francouzského presidenta, aby konzervářský průmysl začal zavádět na trh různě upravené „telecí maso“ s označením „speciality Alexeje Andrejeva“.

Zájem konzumentů byl až zarážející. Nízká láce a působivá reklama udělaly své. Pak nezbylo než uzákonit, aby každá žena v plodném věku alespoň každé tři roky se

Josef Kremláček – Bambino ze Sieny, 1978

nachala oplodnit ve speciálních ústavech. Andrejev pak provedl malou palácovou revoluci. Jeho švagr Ivanov byl prohlášen za zpátečníka napojeného na zahraniční nepřátelská centra a nařčen z levé politické úchylnky. Pak Andrejev odstátnil celý masný průmysl i s jeho distribuční sítí. Do výroby zapojil i všechny trestankyně, především prostitutky, kterým ztrojnásobil tresty a tak se výrobky značky Andrejev záhy rozšířily po celé Evropě. Andrejev bohatl, tučněl, stával se stále konzervativnějším, začal si každé ráno číst v bibli a začal se považovat za největšího dobroděje lidstva od Ježíše Krista až po Gorbačova. Gastronom Nowak, který chtěl uplatňovat podíl na zisku, byl při jedné návštěvě výrobní linky „omylem“ semlet do játrové paštiky, která tak povýšila svým odbytem hned za „telec s morušemi“ Andrejevova prozíravá aktivita tak pomohla stabilizovat „evropské trhy“, zasadila ránu všeobecné „blbě náladě“ (výrok páně Havla) a začala pomalu pomáhat Evropě k návratu ke stabilitě a k ekonomickému modelu správně dravého a nesociálně zaměřeného kapitalismu.

Andrejevovi se nedají upřít dvě věci: zachránil Evropu od války a chuťově spojil tak rozdílné světy jako je křesťanský a muslimský. Tak se stalo, že vepřovou vytlačilo z talíře Andrejevovo „telecí“ a Andrejevův objev tak zaručil mnohá prosperující léta celé evropské společnosti.

ENERGIE

*„Rozsviňte tisíce světél a tisíce hvězd,
ať mezi lidmi je konečně jasno!“*

A. Quidubb

Tato výstava již pro svojí strukturální abstraktnost tematu se stává jistým způsobem mezníkem v tvorbě zúčastněných autorů. Právě tato abstraktnost totiž dovoluje v plné míře uplatnit vodopády imaginace, které mohou jen vzdáleně souviset s obecně uznávanými symboly energie, světla, síly. Elektrárna Dukovany, produkující přirozeně energii vnější (nemající nic společného se subjektivní energií vnitřní), se svými odborně technickými principy dosti vzdaluje plnému chápání autorů, kteří se jí ve větší či menší míře inspirují. Někteří se zabývají vnějšími problémy energie ať v obecném či symbolickém smyslu, jiní zase v přeneseném slova smyslu řeší otázku energie vnitřní!

Důležitou úlohu zde hrají rovněž volné asociace! Nehledejte proto v jejich dílech snadná a vyčerpávající „polopatická“ sdělení, protože tato výstava je v podstatě básnickým sdělením a reflektuje abstraktní, předem zvolené a určené téma. Její význam a zajímavost je právě v různorodosti pohledu, protože každý autor si volí jinou techniku a jiný inspirační aspekt! Jde buďto o techniku klasickou ač konvenční nebo experimentální a pasívní, kde důležitou roli hraje právě surrealistický princip náhody. Proto je tato výstava zaměřena spíše k zamyšlení nad celým komplexem otázek, vycházejících ze zvoleného námětu než k mátožně popisné složitosti výchozích premisí a tím vede často ke složitějším obsahům než je na běžných výstavách zvykem.

Václav Pajurek

ENERGIE Výstava ve vstupní hale Jaderné elektrárny Dukovany, 7. – 31. března 2008
Úvodní slovo PhDr. Václav Pajurek

MEMENTO MORI

Památník národního písemnictví na Moravě, Rajhrad, Muzeum Brněnska

PhDr. Vojen Drlík, ředitel Památníku národního písemnictví v Rajhradě uvádí spolu s PhDr. Václavem Pajurekem výstavu Memento mori

Na počátku dubna 2008 skupina Stir Up realizovala v Památníku písemnictví na Moravě v Rajhradě u Brna výstavu pod názvem Memento mori (Pamatuj na smrt). Vzhledem k tomu, že smrt je jedinou skutečnou jistotou a že přichází znenadání a zastihuje nás zpravidla zcela nepřipravené, realizovali jsme tuto výstavu jako zamyšlení nad marností tohoto světa. Malířské a sochařské realizace s větší či menší otevřeností reagují na tento věčný problém. Byla to vlastně i výstava rekapitulující. Byly tam totiž také vystaveny naše literární realizace, které se pak částečně staly majetkem Památníku, v němž je lze i po letech studovat. Tělesné schránky zanikají, písemně zaznamenané projevy zůstávají. Je to v podstatě vzpoura proti zániku, vyloučíme-li fatální katastrofy, tato literatura tam bude na věky.

Od konce června do konce července 2008 byla pak tato výstava přemístěna a prezentována ve Výstavní síňi Staré radnice ve Žďáru nad Sázavou.

Václav Pajurek

Společné foto části skupiny Stir Up, zleva: Zdeněk Piža, Josef Bubeník, Linda Filipová, Václav Pajurek, Lubomír Kerndl, Pavel Bezděčka (host vystavující se skupinou), sedící Jan Wolf a Josef Kremláček

MAGNETICKÉ DOTYKY

GALERIE ŠPALÍČEK, Muzeum Prostějovska v Prostějově, 23. 10. – 23. 11. 2008, vernisáž uvedl PhDr. Václav Pajurek

Surrealistická skupina Stir Up uspořádala ve spolupráci s Muzeem Prostějovska výstavu automatických maleb, kreseb a kolektivních prací jihoamerických surrealistů. Autorem instalace byl kurátor muzea Mgr. Jan Pavlíček. Série vystavených prací byla již pod tímto názvem prezentována v galerii Malovaný dům v Třebíči (2000) a v galerii Foyer divadla Husa na provázku (2001) a v dlouhodobé expozici galerie Čertův ocas (2006 – 2008).

„Zatímco Naville v revui „Révolution surréaliste“ prohlašoval, že psychický automatismus lze použít jen na „literární“ poli a tím chtěl tvrdit, že surrealistické malířství nemůže existovat, protože principy psychického automatismu nejsou na malířství aplikovatelné, Breton na tento názor reagoval sérií článků, později seskupených v jeho knize „Surrealismus a malířství“. Podle něj grafický automatismus svoji spontaneitou může osvobodit touhu a podvědomí zcela autonomně, protože výslednicí psychického automatismu v grafickém projevu se stávají nepředvídané

situace a formy, které i přes svoji zdánlivou objektivnost skrývají úniky do světa subjektivní reality. Pro surrealistického malíře se pak psychický automatismus projevuje podvědomými prameny symbolických metafor, které přes odšifrování do objektivních asociací mohou dostat iracionální charakter. Může se však přihodit, že grafický automatismus se natolik vzdálí automatickému kontextu (který je, jak už víme, důvěrným svědkem podvědomí), že se tak stane běžnou malířskou technikou gestuální abstrakce. Dodejme ještě, že tomuto formalistickému vyústění se vymykají originální experimentace – tzv. action painting – Jasksona Pollocka, který pod vlivem André Massona a surrealistů ve válečném americkém exilu považoval podvědomí za jediný pramen umění.

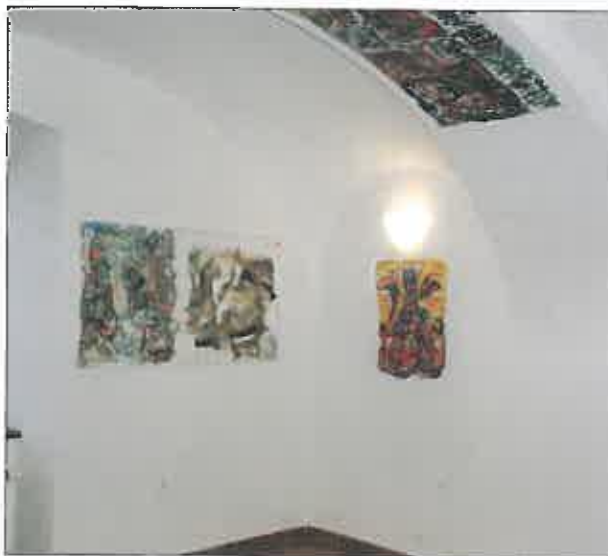
Karel Teige rozdělval surrealistickou aktivitu na poetickou, která se blíží umění, experimentální, mající styčné body s vědou, hlavně psychologíí, a kritickou, obsahující sociálně revoluční praxi. Tyto aktivity se často prolínají, někdy se slévají v jedinou. Automatismus vystavujících latinskoamerických malířů a jejich přátel je pak v různé míře obsahuje všechny tři. Je jen na diváku, aby svoji schopností interpretace jejich jednotlivé prvky objevil.

Tito malíři, kteří se zde představují, netvoří homogenní skupinu, i když mnozí z nich jsou členy Jaguerova hnutí „Phases“. Většina z nich pobyla delší dobu v Evropě nebo si dokonce Evropu zvolila za druhý domov. Někteří Evropané strávili určitou dobu v Latinské Americe a spojuje je nejen osobní přátelství, ale hlavně stejný umělecký názor, který je staví do kontextu současného surrealismu.“

Arnošt Budík
text z katalogu (kráceno)

Vystavující:

Tomas Rayner	Param
Carlo Piazza	Ricardo Rojas Milesi
Miguel Lohlé	Rik Lina
Jorge Herrera Fuentealba	Gerda Van Der Kraus
Amirah Gazel	Paul Goodman
Jan Westerhof	Dave Bobroske
Freddy Flores Knistoff	Geert Van Mulken

*Amirah Gazel – Katapult nevědomí, 2000
(Kostarika)*

GILLES PETITCLERC MLÁDATA

Purpurový ježek
dědic ze zrcadlového paláce
hladí listnatý kožich svoji milenky
zatímco v noci na okraji lesa
pod hvězdami z černého vosku
filozofuje oranžový sýček

V chalupách z mléka
růžoví rejsci z Remeše
pohltili intimní notesy Voltaira
který již dlouho nedá na závdavky sněhu

Modré cikády a červení mravenci
se svírají v horkém oparu
nevyslovné polygamní dřiny

Na březích velké řeky
krve
děti vojáků s ledovou paletou v ruce
znovu objevují hru marolu.

(Kanada, Montreal)

VÁCLAV PAJUREK

Světélkující okvětní lístky lilií si temně pobrukují
rozsmarňovanou píseň o bouřelových vlnách v zálivu..
Bachraté podpalubí plné basbombardónů
nevěřicně krotí hlavním stěžněm.
Žádný dirigent nezvedne taktovku
k rozhodujícímu útoku na stádo hluchých bernardýnů,
kteří tak jako tak stejně nikdy nevykvetou.

Navigace mezi útesy spánku
vyžaduje značnou dávku
namodralého přisvitu
pečlivě schovaného
v záhybech
jinak velmi splývavého
pohřebního rubáše.

Miguel Lohlé – Nasměrovaná tkanice, 2000
(Argentina)

BÍLÉ JARO

Dva členové surrealistické skupiny Stir up Vladimír Kubíček a Jan Wolf vystavovali v Galerii Čertův ocas v Mohelském mlýně u Mohelna (na dolním toku řeky Jihlavy), od 1. května do konce září 2008.

JAN WOLF

Patří k třetí generaci českých surrealistů, i když zpočátku jeho umělecký vývoj nebyl přímočarý a zaznamenával různé viivy, od určitého stupně magického realismu až k abstrakci, vždy však opouštěl surrealistické koncepty jen proto, aby svým pozdějším vývojem se k nim vrátil, je plně akceptoval a zároveň je obohatil řadou aspektů, v nichž převažovala vždy opravdová autenticita.

Jeho současná tvorba je zcela surrealistická, protože je založena na principu psychického automatismu, který nevědomé prvky lidské psychiky obohacuje a částečně ji tak odšifrovává.

Tato Wolfova poselství pak mohou být zkoumána bez zřetele na jakékoliv estetické či symbolizující aspekty, kterým je podřízeno naše vědomí. Wolf si je také dobře vědom, že „čistý“ psychický automatismus bývá přeceňován, i když často bývá pasivní a nezávislý na vůli autora, který zde nemá dostatečný prostor pro objektivizaci subjektivních prvků.

Spontánní inspirace, která se u Wolfa stále častěji projevuje, má ovšem daleko k jednostrannosti a monotonii abstraktních malířů. Wolfovo zpracování je zcela původní a inspirující, hraničící svojí precizností až s posedlostí. U Wolfa tu nejde o žádný symbolizující automatismus, který by po vyčerpání inspirace zůstal v zajetí konvencí a dobytých pozic.

Autor nás stále překvapuje novými a osvěžujícími formami svého díla. Kromě nejrůznějších malířských technik, které mu pomáhají k novým objevům, je Wolf také tvůrcem objektů s často symbolickou funkcí, někdy až na hranici sochařství. Mohli bychom naši poznámku doplnit citátem Tristana Tzary, že „poezie je pro surrealisty aktivitou ducha nikoliv prostředkem výrazu“. Z toho také vyplývá, že Wolfova tvorba se řadí mezi prostředky poezie a otevírá tak nedohledný prostor v jeho surrealistické aktivitě.

Arnošt Budík

Zleva: Jan Wolf, Lubomír Kemdl, Arnošt Budík a Václav Pajurek

VLADIMÍR KUBÍČEK

Vladimír Kubíček v rozhovoru se spisovatelkou Gabrielou Kopicovou

Výtvarná tvorba Vladimíra Kubíčka je podmanivá především svou nekonvenčností s precizností. Jeho záhadné krajiny a enigmatické objekty vycházejí z bohaté představivosti surrealistického rodokmenu. Jeho charakteristickým rysem je permanentní hledačství jak v obsahové, tak především ve formální oblasti. Je autorem, který k vyjádření své umělecké vize používá nejen výtvarných prostředků, ale především nekonvenční poetiky. Jeho díla jsou průsečkem básnické a výtvarné složky, které jsou v kontaminaci.

Začínal kolážemi, ale záhy přešel k vývoji vlastních výtvarných technik. Je novátorem právě v této oblasti. Vytvořil techniku plynové fumáže, kterou používal jako podklad koláže. Pak začal experimentovat s technikou, která dostala název ateráž (z latinského slova ater – černý). Na papír se nanese vrstva sazí, které pak nejrůznějšími způsoby smívá. Je nezbytné pak tyto vrstvy důkladně fixovat. Napřed to byly ateráže bez podkladu, pak začal pod vrstvu sazí klást několiknásobné vrstvy pastelu, které při smívání sazí ještě dále narušoval a proškrabával, takže dosáhl přesvědčivého objemového dojmu.

Velký význam při tvorbě ateráží má princip náhody. Snímání sazí bylo provázeno vytvářením náhodných struktur, které pak byly fantazijně doplňovány plasticky přesvědčivými útvary, které ve větší či menší míře vyvolávají hru asociací u diváka.

Další významnou složkou jeho bohaté tvorby je technika perseveringu. S rozvojem nových tiskařských technik nastupuje i experimentace s ubíráním a přidáváním jednotlivých grafických prvků, jak pomocí počítače, tak manuálně a tím vzniká nový esteticky působivý objekt, který je pak do definitivy prezentován moderními tiskařskými metodami.

Nezanedbatelnou složkou jeho tvůrčí činnosti také tvoří experimentace s narušováním klasických forem obrazu. Proto také vytvořil řadu děl nekonvenčního formátu. Některá díla jsou vlastně perforážemi. V oblasti obsahové funkce experimentoval především s polyvalentními obsahy. Míra asociací nebyla spoutána jedním názvem. Aby divák mohl v bohatší míře uplatnit svou fantazii, byla rozdělena mezi více názvů.

Václav Pajurek

Členové surrealistické skupiny

Stirup
a hosté

Vás zvou na slavnostní znovuotevření

GALERIE

společnou výstavou

BÍLÉ JARO

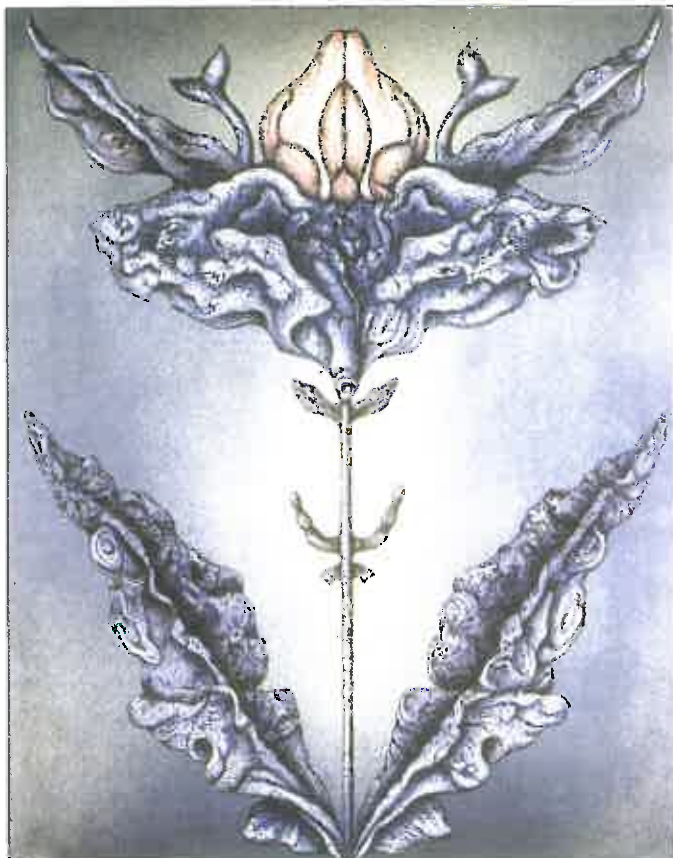
Jana Wolfa
a
Vladimíra Kubíčka

1. únor 2008
2078 Pražská - 2. patro
102 00 Praha 1 - Staré Město

Úvodní slovo:
Václav Pajurek a Arnošt Budík

Vystoupení hudebního duu:
Klára Hořková - kytara
Andrea Táborská - flétna

Josef Kremláček
Modrolist růžovokvěť
litografie, 1987

ARNOŠT BUDÍK NAD OBRAZY JOSEFA KREMLÁČKA

Žilami z citlivých prstů
protékají stovky žhavých uhlíků
jejich dityky propalují se do jeho útrobu
pronikají mu do krve
přítavují se k obratlům páteře

Na bílém plátně nařikají bílé krupěje pěny
jsou průzračné a polykají vše, co jim stojí v cestě
rozpouštějí naděje a přemíru toho
co jen básníka může udělat šťastným

Paprsky noci se prohýbají zapadlým loubím
štětec klouže po povrchu vzpomínek a představ
nezanechává nic na svém vysněném místě
kdykoliv dospívá oklikami ke zklamání

Smutek sem často nezavítá
rozjásaná vegetace vdechuje nejeden útlum
prochází se po paletě a míří do nenávratna
je nalíčeno – chystejte se na cestu zpět do dětství

Kdykoliv temná nejistota vzkvete
a zhmotní se do slepecké ulity
těch pár barevných skvrn v odlesku večerního slunce
už nevypráví nic – jen rozpaky a beztvorou tíseň

Není to tak dávno
co stovky žhavých uhlíků
na bílém napjatém plátně
se provlékly uchem jehly zastaveného času.

Josef Kermláček
litografie

JOSEF KREMLÁČEK RETROSPEKTIVA

Aktuální expozice v přízemní hale a v historických interiérech prvního patra jihlavské galerie přibližuje rozmanitost Kremláčkovy ilustrátorské práce a volné tvorby ve vzájemném relativním souladu. K věcné obrazové informaci knižní ilustrace dospívá organickým spojením stylizované reality s nadreálnými výtvarnými prvky. Ve volné tvorbě, v malbách a v grafických listech, které mají více podob a v žádném není třeba, na rozdíl od ilustrace, podřídit se přijatému tématu, široce rozvinul kreativitu. Inklinuje k surrealismu a k fantaskní obrazivosti, oboje v procesu tvorby hodnověrně žije. Dosahuje výsledků nepochybně přesvědčivosti. Do surrealistických barevných litografií s bizarními krajinnými a vegetabilními útvary uložil s omamnou záhadností rozmanité erotické symboly. Jsou sice enigmatické, ale nikoli nesnadno rozluštitelné, protože autor to tak jistě chtěl.

Další skupina Kremláčkových obrazů vznikla technikou podmalby na skle. Samotný fakt uplatnění podmalby, techniky svým způsobem lidové, současným výtvarníkem postmodernímu (nebo snad postpostmodernímu?) projevu, je pozoruhodný. Kremláčkovy podmalby jsou méně či více abstraktní, variovaným násobeným znakem akcentují lineárnost a barvu. Z aspektů původnosti se jedná o malby poučené tím nejlepším, co zplodil abstraktní dekorativismus.

Josef Kermláček: Retrospektiva, Oblastní galerie Vysočiny, Jihlava, 26. 6. - 3. 8. 2008

Jan Dočekal, Literární noviny 2008-31 (kráceno)

Josef Kermláček, Nová anatomie, litografie

ČERNÉ SVĚTLO

LUBOMÍR KERNDL

Na rozdíl od své sochařské tvorby, která je vázána na hmotnou substanci materiálu, ve své fotografické tvorbě se Lubomír Kerndl věnuje jinému, v podstatě téměř nehmotnému fenoménu, kterým je právě světlo. Plocha fotografie se mu stává experimentátorským polem působnosti s novými (byť iracionálními) zákony. V jeho fototvorbě je záměrně eliminována hmotnost an sich. Hra světla se svou zářivou barevností je zde kombinována s tmavými plochami. Jedná se vlastně o řešení problému, kde „Světlo je jen druh prostoru, obklíčený tmou.“

Proměnlivost a nehmotnost jsou charakteristickým znakem jeho tvorby. Jde v podstatě o zachycení prchavého okamžiku teď a hned, „bez včerejška a zítřků“. Světelné struktury tvoří základ emotivního působení Kerndlových fotografií. Jejich velmi jemná diferenciace vytváří bohatou škálu valérů, které jsou pro něj typické. Připomíná permanentního hledače nepostižitelného, hledání oné „koule, jejíž střed je všude a povrch nikde“

Ze spousty záběrů a promítnutím na obrazovku počítače hledá vhodné prvky tak, jak mu to diktuje „magický diktát“ podvědomí. Selektce je stěžejním prvkem jeho

tvůrčího procesu. A protože je to proces, působí jeho fotografie jako otevřená struktura, která je zde sice fixně zachycena, ale jakobychom od ní čekali že se v následující chvíli buď nepatrně, nebo radikálně může změnit. Tento pocitový dynamismus umocňuje především asociativní prvky divácké mentality. Je to umění navýsost exklusivní. Není určeno hlupákům. Vnímání Kerndlova díla vyžaduje hluboké soustředění spoustu času a poetické souznění s autorovou, zcela originální symbolikou.

Kreativita je pro něj symptomatická, stejně jako hledání cesty z bludiště reality směrem ke krystalicky čisté poesii. Každý surrealista je ve své podstatě básník a je zcela lhostejno jakou formou se vyjadřuje, jsou-li jeho vyjadřovací prostředky klasické, nebo zcela originální a nové, je-li jeho *raison d'être* malba, sochařství, fotografie, nebo literatura. Smrtelně důležitá je zde právě obsahová funkce kreace, formální aspekty jsou nedůležité a nezajímavé. Výsledek je vždy podoben krystalu nehnutě trvajícím uprostřed víru. Velká emotivní síla Kerndlových fotografií je tudíž specificky nadčasová.

Václav Pajurek

Sochařská tvorba Lubomíra Kerndla, jejíž specifická a nepopíratelná autenticita, nám jasně napovídá, že se vymyká dnešní běžné produkci přitlumené post-modernismem a rozpačitým přešlapováním. Zdá se, že se v současném umění každá opravdová originalita stává podezřelou, protože žijeme ve stereotypu a v zajetí podprůměrnosti, konzumace odlidšťování. Každé dílo, jako to Kerndlovo, které hledá řešení tam, kde selhávají vědecké a filosofické koncepce a to zejména v prostředí, které si již vůbec nevšímá duševní bídy velké části populace, tam vzniká otevřená krize vědomí a opozice těch, pro které umění není jen cílem, či prostředkem k živobytí, ale způsobem seberealizace. Tento postoj jim pak dovoluje se zbavit pout každodenní životní rutiny a pomáhá jim v reorganizaci skutečnosti a v jejich přeměně v poetickou pravdivost.

Necítí-li se autodidakt Kerndl zcela surrealistou (zde si srovnáme postoj belgického surrealisty Henri Lejeuna, který si nepřestává klást otázku, je-li či není surrealistou a slovíčko „snad“ mu vychází jako nejvíce pravděpodobné), jeho sochy se nám surrealistické jeví. Jsou často obtížně definovatelné zrovna jako je pojem surrealisty a k jejich pochopení se divák dopátrá často s určitou námahou. Jsou to sočky uhrančivé, znepokojující, enigmatické, nesoucí v sobě určitou dávku utajeného symbolismu.

ce tak daleko, že nemá ani v úmyslu zničit jakýkoliv deismus – právě naopak: snaží se s ním udržet dialog a zároveň odmítá pojem zázračnosti (tak drahý všem surrealistům) jako pojem, který má být modernímu člověku cizí. A tento pojem zázračnosti je pevně vetkán v sochařské tvorbě Lubomíra Kerndla. Celé jeho dílo totiž nese v sobě základy konkrétní iracionality, která destrukcí racionálního kontextu a nastolením nového iracionálního vztahu analyzuje nevědomé stránky lidského života za účelem jejich skutečného poznání a jejich objektivizace. A z výroku Tristana Tzary, že „poesie je pro surrealisty aktivitou ducha, nikoliv prostředkem výrazu“ vyplývá, že Kerndlovy práce se zařazují mezi eminentní prostředky poesie. Kerndl vnímá poesii jako způsob jak objevit opravdový mechanismus lidského myšlení proti zavedeným pořádkům současné společnosti. Jeho sočky pokládají otázky, které odpovídají své vnitřní logice a navozují sémantické vztahy k celému systému znaků. Vědomé a nevědomé se zde úzce spojují, jejich dialektická syntéza takto vytváří autentické sdělení. Ale i to je často relativní, protože v oblasti symbolů, které autor chápe spolu s Hegelem a Freudem, existuje neustálá polysemie – symboly ztrácejí nebo nabývají jiného smyslu svým odporem k racionálnímu vysvětlení, takřka nikdy se neodlišují ve svých vlastních významech.

Při jejich analýze jsem si vzpomněl na slova jiného belgického surrealisty E. T. C. Mesense, který mi na počátku sedmdesátých let v rámci ankety o současném surrealismu napsal: „Nechtějte o něm vědět více než musíte, jinak přijdete o iluze, zavrtáte se do věcí, ze kterých se jen těžko dostanete.“ Tento Mesensův postoj, aplikovaný na Kerndlovy sočky v nás vyvolá ještě větší snahu se k pojmu surrealisty přiblížit co nejlépe, aby pak vznikly jejich charakteristické rysy. Že jde o proces obtížný a komplexní, o tom svědčí například stovky doktorských thesů, které vznikají každým rokem na evropských a amerických univerzitách a které tak dokazují, že surrealismus zůstává jen poodhalen, nedořešen, protože jeho vývoj ještě zdaleka nekončí.

Pro dešifrování symboliky v Kerndlových dílech si můžeme pomoci sdělením, že surrealismus není racionalismem, chápaným jako vrcholná instance ducha, která řídí lidskou aktivitu na úrovni dvojic tvůrce-spotřebitel, nebo práce-zábava. Současný racionalismus jde dokon-

Snad bychom mohli ještě zdůraznit jeden ze základních rysů jeho sochařské tvorby: jeho úmysl přeměnit konkretizaci surrealistické iracionality v konkretizaci ideologickou a ontologickou. Jeho díla tak vykazují snahu co nejvíce se vzdálit absolutnímu. Deformace reálného modelu, ať už úmyslná, nebo ne, dovoluje upevnit a odhalit nové sémantické vztahy. Každé jeho dílo je novým svědectvím o tvůrčí koncentraci, kde estetické formace dostávají obsah a psychologickou platnost. Konfliktem mezi racionálním a iracionálním se mu daří nahrazovat konvenční struktury novými, které rozšiřují a zastírají hranice mezi vědomým a nevědomým a tím pomáhají objevovat novou lidskou totalitu.

Arnošt Budík

Na protější straně zcela nahoře – zleva: Josef Bubeník končí úvodní řeč, Jan Wolf chystá se přednést několik svých básní, Arnošt Budík, v popředí Luboš Kerndl

Miguel de Carvalho
Na počátku nebylo slovo, ale pláž
2008, koláž (Portugalsko)

MIGUEL DE CARVALHO HOMMAGE À A. BUDIK

Una vida extasia-se enquanto corre uma torre silenciosamente magnética
uma floreste petrificada pelo seu aroma
e um violino sem cordas
à procura das palavras desgastadas pelo vento

Na imagem gelada,
sedimntam as pétalas de espuma,
como lo se de um olhar remanescente,
nascessem làgrimas, e sobre elas navegassem a noite e os seus sonhos

Enquanto a navegação, a vida a vida extasia-se.

POCTA K SEDMDESÁTINÁM A. BUDÍKA

Život je nádherný zatímco jeho průběh je tiše magnetický
les zkamenělý svou vůní
a housle beze strun
hledající slova poničená větrem

Na zamrzlém obraze
se usazují lístky mechu
jakoby na nich spočíval pohled
mohou se zrodit slzy na kterých pluje noc se svými sny

Pro celou dobu plavby je život nádherný

VLADIMÍR KUBÍČEK

POHŘBÍVÁNÍ NEZNÁMÉ SOCHY

Pohřbívání zaživa
je vhodné jen v tom případě
že život
je kratší než delší pohřební průvod

DRAČÍ MILOVÁNÍ

Drakobijec líně odmotává textil
aby mohl nepozorovaně
vtisknout smysl
poslednímu z mumifikovaných

Vladimír Kubíček

PRAVDA O LŽI

Datování okamžiku
je stejně neprůhledné
jako pozvolné umírání
ve studené lázni z oměje
odolenu
obskurního vraního oka
a osikového listí.

GALERIE KATAKOMB
Centrum experimentálního umění
Zelená tr. 9, Brno
Linda Filipová

Věže snů

10. září - 30. září 2008
zahájení výstavy v 17 hodin
uvádí: Josef Hubenčík

LINDA

a její Věže snů

Dějiny surrealismu jsou většinou skoupé na ženské malířské talenty. Známe jich jen několik, jejichž přínos nesporně surrealismus obohatil – ať je to Leonora Carrington, Bretonova dcera Aube Elleouët, Meret Oppenheim nebo česko-francouzská Toyen. Dnes mezi ně, ovšem v měřítku své generace, přichází Linda Filipová, která navazuje na tyto své předchůdce především svojí zcela původní autenticitou.

Celým jejím dílem proniká snaha o plné imaginativní poznání, které se snaží bezpečně orientovat v konfliktu mezi subjektivním a objektivním vědomím. Tím také většina odvozených forem postupujících její tvorbou je spontánním výsledkem jejího až romantického a magického citění. Autorka ve svých zneklidňujících dílech dokonce napovídá celou psychickou strukturu svého příštího vývoje, jenž se svým poetickým nábojem proměňuje v takřka symbolisující až symbolický proces.

Při pohledu na její celkovou tvorbu zjišťujeme, že Filipová je svým způsobem na mladou autorku až podivuhodně vyzrálá. Její díla, která si často pokládají otázky, jež vyvěrají z vlastní niterné logiky, se zcela identifikují se surrealismem zejména tehdy, když hledají východisko z umrtvující reality. Ale tato její snaha si drží svoji stálou aktuálnost a svoji neotřelou autenticitu.

Arnošt Budík, červen 2008

Zleva: Jan Wolf, Josef Kremláček a Linda Filipová

FILIPOVÁ

Linda Filipová, narozená v roce 1978, malířka a kreslička, členka surrealistické skupiny Sbir 100. Řada vystav v České republice, italská v Širah a Pinoscinquu.

Linda Filipová, née en 1978 peintre et graphique est membre du groupe surréaliste Sbir 100. Nombreuses expositions en Tchéquie et à Trévise notamment en Belgique et au Portugal.

ARTLAB 2008

Zleva: Lubomír Kerndl, Jan Wolf, PhDr. Radovan Rybář (zahajovací řeč), Josef Kremláček a Alla Kovalska

V sobotu 11. října 2008 se uskutečnilo v areálu Mohelského mlýna, kde se nachází galerie Čertův ocas a v níž je umístěna první stálá expozice soudobého surrealismu v České republice, jednodenní tvůrčí symposium nazvané ARTLAB 2008. Hlavními organizátory akce byli Jan Wolf, jenž byl iniciátorem akce a tvůrcem její koncepce a Lubomír Kerndl, který zajistil podstatnou část organizační zázemí pro její pořádání. Zadáním bylo vytvoření Artefaktu lásky a poezie a hlavní náplní akce bylo vytvoření samostatné práce k podpoře a propagaci ideí o všemohoucnosti myšlenky postavené nad realitu. Při této celodenní tvorbě by měl být umělec ponořen sám do sebe a bez větší rozumové kontroly, měl svou činnost zaznamenat stavy svého nitra.

Akci zahájili Lubomír Kerndl uvítací řečí a představením účastníků, PhDr. Radovan Rybář o tvorbě Jana Wolfa zasazené do obecnějšího kontextu a Jan Wolf s příspěvkem manifestačním (na str. 3 tohoto čísla) a organizačním.

Účastníci akce Artlab 2008: Josef Kremláček, Vladimír Kubíček, Lubomír Kerndl, Josef Bubeník, Zdena Klanicová, Jan Wolf, Jan Wolf ml., Jiří Wolf, Jana Špačková a Alla Kovalska z Ukrajiny, která rozdávala votivní předměty všem zúčastněným.

Jakýmsi vyvrcholením celé akce byl příjezd přenosového vozu České televize a vstup z místa konání v přímém přenosu do vysílání pořadu Kultura v regionech.

<http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/11.10.2008/308281381931011-17:30-24-kultura-v-regionech-pate-bienale-kresby-v-plzni-vystava-artiab.html>

Z úvodní řeči Jana Wolfa (kráceno):

„HIC HABITAT MINOTAURUS IN LABYRINTUS je nápis děsící návštěvníky jeskyně, a proto pro letošní ARTLAB vyhláším jako zadání Artefakt lásky a poezie – tedy hmotný i nehmotný, aktivizující i aktivní, ale bez omezení teritoria druhých za případné spolupráce, pomoci, debaty, diskuse, demonstrace a vzájemné informace, realizovaný jako dar komukoli, případně nejlépe všem. Základní součástí je tvorba-práce vyzvaných tvůrců, případně dalších osob. Neméně důležitou složkou je vytvoření landartního objektu s pracovním názvem VYJDI VEN (ze sebe) A PŘIDEJ SE! (...)

Pokud se v labyrintu vyskytuje nějaký lidožravý minotaurus, měl by se nalézt a změnit se k lepšímu nebo spáchat sebevraždu. Děkuji za pozornost a přeji všem úspěch v práci a dobrou náladu.“

11. 10. 2008 v Mohelně, Mgr. Jan Wolf

Josef Kremláček vytváří monumentální malbu ... s Vladimírem Kubičkem

Lubomír Kerndl vyřezává objekt *Spirála času*

Josef Bubeník vytváří *Oltář Zlatému teletí*

Zdena Klanicová a její *Levitující menhir*

Jan Wolf ukazuje svůj objekt: *Androgyn poro-
díl surrealistickou revoluci*

Jiří Wolf a objekt *47. reinkarnace bludičky*

Jana Špačková a její *Kosmos*

Jan Wolf jr. (nahore) a jeho objekt *Květina*

Kolektivní foto
většiny zúčastněných

Zdeněk Píža
Dialog hluchých

TVORBA ZDEŇKA PÍŽI

Malířská a literární tvorba Zdeňka Píži má charakter programového hledání obsahových komponent, osobitě podbarvených blíže nespécifikovatelnou touhou, neboť „touha je jako ponorná řeka, nevidíme ji, slyšíme ale dunění“. Název jedné z jeho individuálních výstav měla přízračný a příznačný název: Soukromá cesta k tajemnu. Tento název přesně vystihuje Pížovu mentalitu. Je to osamělý výkřik velmi hlasitě protestující proti všeubíječícímu ataku všednosti, banality a duševního marasmu většiny lidí. Pouze citliví jedinci jsou schopni pochopit jeho náročné poselství.

Je to ozbrojený odpor proti racionalitě a nudě.

Pížovo mentální dobrodružství má ten zvláštní rys, že očisťuje a osvobozuje. Je to specifický druh katarze v této krizi hodnot poznamenané době. V době postmoderní nekritické adorace minulých výdobytků avantgardy a zcela hanebného kopírování a vykrádání a ve svých důsledcích rozměňování dávno objevených pravd má jedinou skutečnou hodnotu právě originalita. Je zásadním kritériem axiologie. Originální přístup je ostatně pro Zdeňka Pížu charakteristický. Se samozřejmostí sobě vlastní znovu a znovu řeší novým způsobem všeobecně známé fakty, které pro něj znamenají výzvu, jak pojmout vyšší stadium existence novým, neotřelým způsobem. Na molocho podprůměrnosti lze útočit pouze iracionální křečovitostí, protože jak již před léty prohlásil zakladatel surrealismu André Breton „krása bude křečovitá, nebo nebude vůbec“.

Nejtypičtější formou jeho projevu je hledání vnitřního napětí, mající často charakter střetávání jemných, často monochromních, valérů s expresivně působícími strukturami nezřídka pořízenými pasivními technikami. Neodmyslitelnou součástí jeho kreačí je instinktivně realizovaná, velmi účinná kompozice.

Václav Pajurek

Zdeněk Píža
Nepoužitelná Lady

CESTA K OTEVŘENÉ KOMPOZICI DOKOŘÁN

JOSEF BUBENÍK
OBRAZY Z LET 2006 /2008

*Té & café Kratochvíle, Olomouc
20. dubna – 25. května 2008*

V dubnu letošního roku proběhla v Olomouci, v čajovně, která leží v centru historického jádra města, výstava obrazů Josefa Bubeníka pod názvem „Cesta k otevřené kompozici dokořán“. Výstavu uvedl kurátor prostějovského muzea Jan Pavlíček.

Z úvodní řeči k výstavě
(kráceno):

Tvorba Josefa Bubeníka na jedné straně navazuje a rozvíjí odkaz fantaskní linie surreálního směrování, na straně druhé kráčí ve stopách poznamenaných barokními a manýristickými zákonitostmi vyhraňujícími se oproti uzavřeným renesančním formám. Autorova tvorba tak působí jako výšeč z nekonečného světa či nahlédnutí do části snu, který ale nejsme schopni v jeho celistvosti pochopit. Veškerý dojem z obrazu umocňuje paleta barev, kterou Josef Bubeník používá. Ač mnohá plátna působí temným dojmem, nikdy v nich nenalezneme černou barvu a celý prostor je pojat rafinovanou barevností.

Jan Pavlíček

*Josef Bubeník
Zahrada snů, 2006*

© Jiří Havlíček – Čarodějovi učni

OHLÉDNUTÍ / LE RETROUISEUR

Výňatky ze tří anket členů skupiny Lacoste – 1965/67

AB - Arnošt Budík
JH - Jiří Havlíček
JK - Josef Kremláček
VP - Václav Pajurek

1. Co pro vás znamená surrealismus?

AB: Surrealismus je pro mne definován jako svobodný projev ducha, jako jeden z prostředků k nalezení té jiskry poesie... která uzákonuje záračnou básnickou imaginaci, nespoutanou žádnými zábranami tohoto světa. Její poselství staví člověka před koncentrát čistého lidství... Surrealismus je pro mne básnickým naplněním života... básnickou metaforou života.

JH: Surrealismsu jde o vytvoření záračného světa, kde duch se osvobodí od tíže všech zákazů a nahromaděných komplexů. V tomto záračném světě je nám dopřáno naprosté svobody splnutí skutečnosti a snu.

VP: Surrealismus je pro mne zhmotněním nejvnitřnějších pocitů tužeb a asociací; vždy budu na surrealismu milovat fantazističnost, která jítří naše vědomí, šlepnou hloubku metafor, nezapomenutelnou poetičnost, jež jítří v báječných alogických spojeních... Osvobození, dýchající ze surrealistických děl je osvobozením od duševního utlaku, který nás obklopuje, od konvenčnosti života, všednosti vztahů a věcí.

2. Jakou předvídáte budoucnost a perspektivy surrealismu?

AB: Surrealismus je starý jako celé lidstvo... Jako určitý životní postoj k realitě byl vždy doménou velkých duchů, odmítajících se smířit jednou provždy s povrchností s průměrností. Budoucnost surrealismu je tam, kde končí přizemní a prozaické chápání života spolu s pasivním smířováním s jeho plochými stínami a také tam, kde začíná uvědomnělá touha člověka po plnohodnotném a poetickém životě.

JH: Myslím, že veškeré prognózy jsou zbytečné, surrealismus je nepotřebuje, neboť jeho životaschopnost nezaznamenala ve světovém kontextu nějakých vážných ran. Je schopni uhlíkat sám sebe.

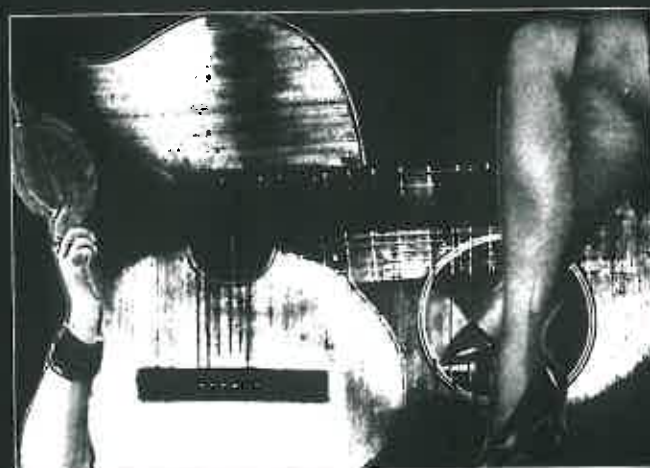
JK: Sociální kontra individuální. Pokud tyto roztržky nebudou překonány, bude životnost surrealismu stále aktuální... teprve surrealismus jako celé hnutí formuluje a realizuje takový požadavek s největší odpovědností. V tom je jeho síla, modernost a stálá životnost.

VP: Není vyloučeno, že se najde duch, který surrealismus „přeroste“ a vytvoří nový útvar, hnutí na dialekticky vyšší rovině. Prozatím se však takový duch ještě nenarodil, prozatím se jednotlivé ismy surrealismem jen inspirovaly a převasly z něj tu či onu složku.

3. V čem se podle vás nejvíce a nejpozitivněji surrealismus od jiných tendencí v umění?

AB: Surrealismus není uměním a s uměním má jen velmi málo společného. Umění je mu pouze prostředkem k přenášení vlastních myšlenek... Pracuje-li surrealismus s estetickými či uměleckými normami... je to jen z nouze čtnost, protože tyto normy jsou v současné době nejvíce schopny transponovat myšlenky a získávat nejšířší ohlas. Surrealistické umění jako kvalitativní kategorie neexistuje, existuje jen surrealistická aktivita v oblasti umění, nebo v nejlepším případě (což je vlastně totéž) umění dělané surrealisty. Proto se také surrealismus od jiného umění neliší, protože sám uměním není. A proto také jeho budoucnost není na umění nijak závislá.

JH: Hlavně tím, že není pouze tendencí v umění, ale vším... Můj surrealismus odpovídá na všechny otázky, chápu jej tedy jako náboženství, jako totalitní výklad světa? Odpovídám si otázkou: „Proč ne?“ A v tom je surrealismus nesmířitelný s jakoukoliv tendencí v umění, i s tou surrealistickou.

Arnošt Budík – Vraký přivřených víček, 1965

JK: Surrealismus nepřikazuje žádnou formální doktrinu na rozdíl od mnoha tendencí v umění. Je to postoj k realitě a životu a vždy šlo a půjde v tomto hnutí o to, dát co největší nezávislost tvůrci, aby nám mohl promítnout... bez jakékoliv závislosti a bez zábran vnitřní pravdu způsobem naprosté svobody. Žádná jiná tendence... nedosahuje takové myšlenkové progresiv-

nosti a proti surrealistické hnutí stojí právem na nekvyšším stupni pozitivních myšlenkových hodnot, jenž si kladou za cíl řešení problému tohoto světa.

VP: Jako „historický ocas romantismu“ byl surrealismus vždy na straně revoluce... otevřel brány tajemství lidského podvědomí a nevědomí a rozbil těžká pouta konvenční morálky... Surrealismus nebyl nikdy uměleckým hnutím, ale „postojem ducha k realitě“, revolucí na všech polích lidské aktivity... a jeho výtvarná neverbální realizace a konkretizace byly vždy jen jednou složkou tohoto hnutí... které posunovalo život i svědomí 20. století daleko dopředu.

4. Jaký dosah přičítáte sociálně-kritické aktivitě surrealismu?

AB: Težko před lety na podobnou otázku (sociálně-kritická aktivita je praktická aplikace surrealistických zásad do života společnosti, kterou chce surrealismus těmito zásadami usměrnovat, nikoliv řídit) odpověděl v tom smyslu, že „tendence k surrealistickému způsobu života v širším než výhradně osobním a intimním měřítku naráží na četné sociální a materiální překážky, které znemožňují, aby se plně realizovala“. Tato situace je stejná i dnes... Sledujme však bedlivě činnost jiných surrealistických skupin žijících ve světě západního typu demokracie, tedy v poměrech relativně nejširších osobních a politických svobod.

JH: Jsme-li příliš radikální v sociálně-kritické aktivitě... a poněvadž surrealismus není zatím hnutím masovým (a těžko se jim pro svou výběrovost může stát), dá se proti němu poměrně snadno zákročit mocenskými státními prostředky. Jak vyvážnout? Nikoliv kolaborantstvím, ale reálnou politikou respektování společenských kontaktů makro- i mikro- skupin.

JK: Zájem o sociální, politický... život společnosti je hlavním rysem, jenž odlišuje surrealismus od pouhých uměleckých tendencí. Tato sociálně-kritická aktivita je pak přímo úměrná velikosti rozporu mezi společností a surrealistickými myšlenkami a má za úkol probouzet a burcovat společnost i jedince, kteří často inklinují ke stereotypu a přizpůsobování se daným podmínkám konzumního světa.

VP: Osvobození člověka není možné bez osvobození z pout sociální závislosti. Jsou to dostatečně známá prohlášení, letáky a manifesty surrealistů proti válce, papeži, zločinným postupům v kulturní politice Ruska po Leninově smrti, proti kolonialismu, brutálním zásahům veimoci do vnitřních problémů jiných států (Kuba, Maďarsko), proti fašismu.

5. Jaký je váš vztah k uměleckým tradicím?

AB: Umělecká tradice, jako každá tradice, je pro mne předchůdcem něčeho co vzniká v mé době. A podle toho jak hodnotím její současnou podobu... Stavím se buď pozitivně nebo negativně k její podobě historické. Také bych mohl odpovědět slovy C. Spaaka, že: „tradice mne zajímají potud, pokud vedou k novým objevům“... Rád objevuji nadrealitu v uměleckých dílech jiného zaměření, hlavně tam, kde je zasířována a přetransformována dobovými výrazovými prostředky. Samozřejmě, že neposuzuji kvalitu uměleckého díla jen podle množství nadreality, které v něm objevím, ale spíše podle množství a intenzity myšlenek a také podle množství výkadu, které mi autor dává k dispozici. Jediným a jednostranným výsledkem se cítím ochuzen... zatímco širší výklad mi ponechává funkci dotvořitele uměleckého díla.

JH: Vztah, který mám k literatuře a umění zaměřeném jinak než surrealisticky je ovlivňován prvky, které v daných dílech nacházím. Jde i o jistý „nadsvět“, který je umělec povinen sám sobě a vnitřně vytvořit... jehož měřítkem je míra pravdivosti, s níž je líčen celý vesmír umělcova nitra. Tradice je pro mne mrtvá tehdy, jakmile přestane plnit svou relativně hodnotnou úlohu. Již je povinována současné době, v době surrealisticky pojmávaného světového názoru.

VP: Každé (i nesurrealistické) umění nějak člověka vnitřně obohacuje. Já ale hledám umění, které je explozivní. Snažím si zachovat citlivost k velkým projevům lidského ducha.

Quelques extraits de l'enquête réalisée (1965-1967) par les membres du groupe Lacoste

- 1) *Qu'est-ce que le surréalisme signifie pour vous?*
- 2) *D'après vous quel est l'avenir et quelles sont les perspectives du surréalisme?*
- 3) *Comment voyez-vous la différence la plus positive du surréalisme vis-à-vis des arts?*
- 4) *A votre avis quelle doit être la portée de l'activité socio-critique du surréalisme?*
- 5) *Quelle est votre attitude vers les traditions dans les arts?*

Albert Marenčin, koláž (Slovensko)

PÁR POZNÁMEK KE ZDEŇKU CIBULKOVI

„při bližším pohledu se mi nabízí srovnávání či vliv několika autorů – z české oblasti snad Otto Mizeru, v té současně zahraniční se dá vystopovat vliv jihoamerických automatistů z Amsterdamského okruhu. A také zde doznívá poučení z hnutí COBRA, které sice trvalo jen krátkou dobu a bezmála před půl stoletím, ale které se stále hlásí v souvislostech současného umění svojí svéráznou „antiestetikou“. Cibulkova tvorba se tak ocitá ve velmi otevřené společnosti, i když se poněkud vymyká českému kontextu. To znamená, že je svým způsobem velmi puvodní, že stojí na křižovatce cest mezi abstrakcí a surrealistickým záměrem. A zdá se mi také, že se tato křižovatka řídí velkým dílem pod vlivem psychického automatismu, a tím nás zavádí do sféry s pohyblivými, ale přesto pevně stanovenými hranicemi, které již před tolika léty vytýčil André Breton...“

Arnošt Budík

Zdeněk Cibulka
Mlýnek nepřipustných situací
asambláž

▶ Vystava Surrealismus, tolik kritizovaná a uvedená v pařížském Centre Pompidou, se přestěhovala do Düsseldorfu (Kunst-sammlung Nordrhein Westfalen) obohacená obrazy z německých sbírek. Její koncepce zůstává stále stejná – rozpačitý „historismus“

▶ Maison communale d'Evere, 1140 Bruxelles uvedl v říjnu 2002 velkou tematickou výstavu současného mezinárodního surrealismu, kterou připravil Arnošt Budík. Na výstavě nazvané Etoile aux trois cristaux (Hvězda o třech krystalech) se podílelo 52 autorů z 24 zemí. Vedle „klasiků“ (A. Dax, V. Chab, A. Cruzeiro-Seixas a Toyen) se jí zúčastnili členové amsterdamských automatistů (R. Lina, A. Gazel, M. Lohlé, T. Rayner) členové hnutí Phases (E. Jaguer, A. Ethuin, H. Lejeune, L. Guderna, J. C. Charbonel) a j. Dále členové skupiny Stir up (J. Kremláček, V. Pajurek, V. Kubiček, Z. Piža, J. Quis, J. Wolf, J. Bubeník a O. Vorel) a jejich přátelé Z. Cibulka, zesnulý J. Marák, a K. Baron a další. Svými kolážemi se také zúčastnila Aube Elléouët; dcera André Bretona. K výstavě byl vydán katalog-sborník obsahující 50 ilustrací, anketu o aktualitě surrealismu a 8 pohledů na surrealismus v několika evropských i mimoevropských zemích.

▶ Vystava belgického surrealismu byla nedávno instalována v Bukurešti v Muzeu national de arta al Romanici. Bohužel značně okleštěná. Její pojetí se značně vzdalovalo obecnému poznání. Při této příležitosti připomeňme si výstavu zakladatele nakladatelství Daily-Bul v belgické La Louviere A. Balthazara, který vždy spolupracoval nejen s belgickými surrealisty, vystavoval v Centre d'art et de la littérature 08150 L'Echele ve Francii.

▶ Galerie-knihkupectví Livraria alfarabista (Rua Ferreira Borges 1/5 -1°, 3000-180 Coimbra, Portugalsko) uspořádalo výstavu korespondence předního portugalského surrealisty Arturu do Cruzeiro-Seixas. Luxusní a velmi podrobný katalog připravil majitel galerie Miguel de Carvalho.

▶ V ostravském nakladatelství Styx 4 vychází dvojjazyčná publikace A. Budíka „Zbytečná slova (a hodiny odměňují zastavený čas ...)“ („Les mots inutiles (et l'horloge ne mesure plus que le temps qui s'est arrêté ...)“) s deseti ilustracemi Karola Barona a v grafické úpravě Vladimíra Kubička. Kromě běžného vydání vychází 30 číslovanych exemplářů, obohacených grafickým listem K. Barona.

▶ Jak se dadaista mohl proměnit v nekritického stalinistu – na to se pokusí dát odpověď Tzarova monografie od F. Buota « L'homme qui inventa la revolution Dada » (Muž, který vynalezl revoluci Dada), vydaná pařížským nakladatelstvím Grasset. Jeho rozchod s Bretonem byl plný nedorozumění a jeho přátelství s komunisty typu Aragona a Eluarda toto nedorozumění jen podpořilo. Smutný konec jednoho z největších novátorů minulého století.

Walter de Rycke (Belgie)

▶ Pařížská surrealistická skupina vydává už 4. číslo svého časopisu S.U.R.R. (S-urréalisme, U-topie, R-ève, R-évoite) Thema : Transmutation du langage. Mezi příspěvateli se objevuje i několik českých autorů i těch, které známe ze společných výstav (Vlad. Stancu, Fox, Daughet), Adresa: 122, rue des Couronnes, 75020 Paris.

▶ Proti rozprodeji archivu a sbírek André Bretona na aukci ve známém pařížském hotelu Drouot se postavila stovka surrealistů z celého světa vydáním letáku „Le Grimoire sans la formule“ Tohoto protestu se zúčastnila velká část evropských (E. Jaguer, J.C. Charbonel, J. Noiret, A. Budík) i jihoamerických surrealistů (na př. celá chilská surrealistická skupina). Uzávěrka byla velmi krátká, takže čeští surrealisté se z technických důvodů podpisové akce nemohli zúčastnit. Protože však tento leták vyjde ještě v několika francouzských a německých revuich, české podpisy tak rozmnoží počet účastníků. Surrealisté z USA u této příležitosti vydali ve francouzštině samostatný leták – „Le surrealisme n'est pas à vendre“.

▶ Reedice knihy z r. 1982 Histoire du surréalisme sous l'Occupation (Dějiny surrealismu za okupace) vychází v novém vydání v nakladatelství La Table Ronde (9, rue Corneille, Paris 6) její autor Michel Fauré si všímá kromě jiných, především aktivit skupiny La main à plume, kde důležitou roli sehrál tehdy ještě velmi mladý E. Jaguer.

▶ V Musée des arts décoratifs (Vuka Karadžića 18, Bělehrad), byla instalována výstava Impossible 1926 – 1936 zasvěcená srbskému surrealismu. Vyšel k ní bohatě ilustrovaný katalog se srbským, francouzským a anglickým textem.

Artur do Cruzeiro-Seixas (Portugalsko)

Henry Lejeune – Pták (Belgie)

vyšla sbírka poesie Jorge Caceresa (1923 – 1949) *Poesia encontrada*, člena chilské surrealistické skupiny a který vedle E. Gomez-Correa patří mezi nejvýznamnější chilské básníky.

► V Montrealu vychází již několik let sešity *La Tortue-lièvre* (2075, av. Lincoln, app 9, Montréal H3H 1J1, Quebec, Canada), kde Pierre Boulay a Gilles Petitclerc publikují současnou i nesoučasnou surrealistickou poezii, bohatě ilustrovanou surrealisty z celého světa.

► V březnu 2004 se v pražské galerii Maldoror (Přemyslova 9, Praha) konala výstava Toyen. Předrokem zde byla výstava Miroslavy Miškovské, a to kreseb z doby jejího působení ve skupině RA. Úvod do katalogu napsal Jiří Valoch.

► Pařížské Musée de l'érotisme (72 bd Clichy, 75018 Paris), jedno z mála světových muzeí věnovaných erotiku (a částečně i surrealismu) uspořádalo výstavu argentinské a v Paříži nedávno usazené sochařky Virginie Tintindo.

► Na vlnách RA (Ladislav Novák a jeho přátelé) se jmenovala výstava, která se uskutečnila 20. 8. – 28. 9. 2008 v galerii Malovaný dům v Třebíči a která se uskutečnila rok před před 10. výročí jeho úmrtí. Na výstavě byli také zastoupeni svými díly: Vladimír Boudník, Max Ernst, Anne Ethuin, Rudolf Fila, Dalibor Chatrný, Edouard Jaguer, Vladimír Janoušek, Věra Janoušková, Boris Jirků, Jiří Kolář, Jan Kotík, Josef Kremláček, Lubomír Kressa st., Jiří Kubový, Ludvík Kundera, František Muzika, Michal Resl, Zdeněk Sýkora, Jaroslav Šerých, Adriena Šimotová, Alois Toufar, Toyen, Václav Zykmond.

► Velká monografie André Breton od Henri Béhara vyšla v nakladatelství Fayard (75, r. St. Péres, Paris 6). Její autor, univerzitní profesor neanalyzuje Bretona jen z pohledu literárního historika, ale uvádí ho do širších souvislostí nejen se surrealistickým hnutím.

► Mini-album «Karty jsou vyloženy – Cartes sur table» v česko-francouzské verzi s podtitulem „Osm karet jak se vyhnout osudu“ vyšlo v nakladatelství Gloriet (664 12, Nová Ves 71, pošta Ivančice) Autoři Josef Bubeník a Arnošt Budík ho vyzdobili osmi společně realizovanými kolážemi. Kromě běžného vydání vyšlo 20 exemplářů s grafikou J. Bubeníka.

► V nakladatelství Styx IV vyšla trojazyčná publikace „Co den, to nová láska neboli erotický paroxysmus“, kde kolážemi Miguela de Carvalha se inspirovali A. Budík, V. Kubiček, V. Pajurek a Z. Piža.

► Nejvýznamější současný portugalský malíř a básník Artur do Cruzeiro Seixas vystavoval v létě 2008 v městském muzeu Amarante. Šlo o retrospektivní výstavu tohoto osmdesátiletého surrealisty.

► Ve známém marseilském Musée Cantini (19, rue Grignan, 13006 Marseille) vychází katalog k výstavě *Le jeu de Marseille*, které Breton a další surrealisté vytvořili v tomto městě těsně před svým odchodem při čekání na víza do USA. Vytvořili řadu „fartových“ karet, inspirovaných postavami drahým surrealismu.

► V chilském nakladatelství Pentagrama (San Antonio 510, oficina 604, Santiago de Chile) vyšla reedice sedmi čísel surrealistické revue *Mandradora*, která vycházela v letech 1938-1942 za redakce B. Arenas, T. Cid a E. Gomez-Correa. Zároveň zde

John Welson – Světání nad kostrami hub, 2008 (Velká Británie)

Miguel de Carvalho – Perly, koláž, 2007

Světélkující okvětní lístky lilí si temně pobrukuji
rozmarňou píseň o bouřelových vlnách v zálivu.
Bachraté podpalubi plné basbombardónů
nevěřičně krouží hlavním stěžněm.
Žádný dirigent nezvedne taktovku
k rozhodujícímu útoku na stádo hluchých bernardýnů,
kteří tak jako tak stejně nikdy nevykvetou.

Václav Pajurek

Josef Kremláček

ARANEUS TEMPLS

Ve skulině kůry porostlé lišejníkem času
plete svou síť pavouk
Araneus Templs na Čertově ocasu.
Žhavý pohled a smilný lesk mnoha jeho očí
omamuje duši a pohled směrem k věčnosti.
Kletba poutního pavouka
stepní lokality hadcové stepi
zní rachotem ticha údolím řeky
jako vzpomínka rezivějícího meče
boje rudého rovnoramenného kříže
a zeleného půlměsíce.
Poselství z temnot
či bizardní návrat
dravců v nás?

Josef Kremláček
Třebíč, červenec 2007